

ТЕНДЕНЦІЇ У РОЗВИТКУ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ: МОЖЛИВОСТІ, ВИКЛИКИ Й ЗАГРОЗИ

TRENDS IN THE DEVELOPMENT OF THE GLOBAL ECONOMY: OPPORTUNITIES, CHALLENGES AND THREATS

Авторкою досліджено сутність світової економіки, основні тенденції у розвитку. Проаналізовано сучасні можливості, виклики й загрози, співпраця й торговельні взаємовідносини. Обумовлено основні тенденції розвитку світової економіки, визначено уповільнення темпів економічного розвитку, глобальної співпраці, високий рівень залежності від геополітики, недооцінка ризиків та недостатня здатність до компромісу між учасниками. Визначено основні пріоритети сучасної торговельної політики, обумовлено можливі ризики. Авторкою обумовлено пріоритетність реалізації спільних проєктів, впровадження технологічних рішень, потребу у трансформації форм взаємодії з огляду на погіршення ситуації та рівня безпеки. Узагальнено основні пріоритети розвитку світової економіки через трансформацію формату співпраці між учасниками. Авторкою доповнено сутність поняття «стратегічне партнерство» та обумовлено потребу у використанні різних інструментів взаємодії з метою відродження співпраці між учасниками. Стратегічне партнерство може виступати інструментом розширення сфер взаємодії та забезпечення розвитку сфер й галузей економіки.

Ключові слова: взаємодія, глобальні пріоритети, дипломатія, довіра, компроміс, стратегічне партнерство, суспільна безпека, тарифи, технологічні рішення, технологічне партнерство, торговельні конфлікти, торговельні протиріччя, транскордонне партнерство.

The author examines the essence of the global economy and the main trends in its development, analyses current opportunities, challenges and threats, cooperation and trade relations. The main trends in the development of the global economy are discussed, taking into account the results of the World Economic Forum, and a slowdown in economic development, global cooperation and a high level of dependence on geopolitics, underestimation of risks and insufficient ability to compromise between participants are identified. The main priorities of modern trade policy are identified and the possible risks of a change in the US position in cooperation with other participants in the global market are discussed. It is argued that global security is at a crisis point, with the highest number of conflicts and slow economic development. It is proven that the moderate growth of the global economy is due to the consequences of previous crises, geopolitical instability and trade conflicts. The intensification of trade disputes, political uncertainty, and the deterioration of global cooperation between participants affect global demand, slow down trade, and limit trade markets, investment opportunities, and the development of logistics infrastructure. The author emphasises the priority of implementing joint projects and technological solutions, as well as the need to transform forms of interaction in view of the deteriorating situation and security level. The main priorities for the development of the global economy through the transformation of the format of cooperation between participants and the regulation of trade relations are summarised. The author supplements the essence of the concept of 'strategic partnership' and emphasizes the need to use various tools of interaction in order to revive cooperation between participants. Underestimating risks, lack of trust between participants and diplomacy, and joint compromise decisions can lead to significant negative consequences at the global level. Strategic partnership can be a tool for expanding areas of interaction and ensuring the development of economic sectors and industries. **Key words:** interaction, global priorities, diplomacy, trust, compromise, strategic partnership, public security, tariffs, technological solutions, technological partnership, trade conflicts, trade contradictions, transborder partnership.

УДК 330.339.9

DOI: <https://doi.org/10.32782/dees.18-36>

Вишнеvsька О.М.¹

доктор економічних наук, професор,
амбасадор,
Публічна організація Compagnie Cordial,
Льовен, Королівство Бельгія

Vyshnevskia Olga

Public Organisation Compagnie Cordial,
Leuven, Belgium

Постановка проблеми. Сучасні тенденції характеризуються посиленням негативних тенденцій у світовій економіці. Трансформації, які пов'язані зі стрімким розвитком й поширенням штучного інтелекту, інноваційними технологічними рішеннями й створеними можливостями у світовій торгівлі у сукупності, не забезпечують сталих тенденцій до розвитку. У 2025 році темпи зростання світової економіки прогнозуються на рівні 2,7–3,2 відсотки. За даними Міжнародного Валютного Фонду (далі за текстом МВФ), зростання може скласти 3,2 відсотки, Організація Об'єднаних Націй (далі за текстом ООН) прогнозує 2,8 відсотки [1,2]. Очікується помірне зростання, але з можливими регіональними відмінностями та ризиками, які, переважно, пов'язані з геополітичною нестабільністю та торговельними конфліктами.

Світова економіка у 2025 році буде зіткнутися з тими ж проблемами, що й у попередніх роках: геополітична нестабільність, інфляційні процеси, порушення глобальної співпраці між учасниками. Економічний розвиток буде відрізнятись у різних регіонах, але існує ризик погіршення економічної ситуації через торговельні суперечки, політичну нестабільність, військові конфлікти. Тенденцій у світовій економіці визначають потребу у врегулюванні торговельних орієнтирів у межах СОТ, зниження впливу торговельних протиріччя та забезпечення умов для інвестування, у тому числі у розвиток логістичної інфраструктури. Актуальним залишається питання диверсифікації інвестування у різні регіони та сфери економіки, активно зростає рівень інвестиційної привабливості економік Індії, Бразилії та держав Південно-Східної Азії.

¹ ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1996-4590>

Основний пріоритет у розвитку світової економіки ґрунтується на запровадженні інноваційних технологій, вектор яких був обумовлений та представлений на Всесвітньому Економічному Форумі (далі за текстом ВЕФ) у Давосі [3]. У 2025 році основний акцент було зроблено на співпрацю між учасниками та використання перспективних технологій з метою досягнення Цілей сталого розвитку ООН, так як лише 17,0 відсотків цілей знаходяться на шляху до досягнення терміну 2030 року.

Саме тому визначення можливостей та пріоритетів у результативній співпраці між учасниками, реалізація стратегій з відновлення співпраці та торговельної політики, нівелювання ризиків та структурна сегментація виступають пріоритетними напрямками у стимулюванні росту світової економіки, забезпеченні продовольчої безпеки та захисту довкілля.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Сучасні світові торговельні тенденції у 2025 році характеризуються певними транзитивними ознаками через зміну політики США щодо торговельних тарифів та підходів у співпраці з іншими учасниками світового ринку. Поточна ситуація у торгівлі із США, найбільшим торговельним партнером держав ЄС, є складною. Велика кількість тарифів завдає суттєвого впливу по значній частині європейського експорту, а саме 380 мільярдів євро експорту до США, що складає близько 70 відсотків загального експорту. Держави ЄС постають перед тарифами у 20 або 25 відсотків, або навіть вищими, коли вони поєднуються із вже існуючими національними тарифами, наприклад, у 27,5 відсотків на всі пасажирські автомобілі. Якщо розглянути це у перспективі, то на нові мита США припадає наразі 80 мільярдів євро, що в 11 разів більше від суми у 7 мільярдів, які США збирають зараз [4].

Торговельні тарифи США (тарифи Трампа) мають на меті відновити справедливість та захистити американських працівників, адже ще до вступу на посаду майбутній президент неодноразово наголошував на тому, що правила вільної торгівлі є збитковими для США [5].

У такій ситуації сформувавши дієву торговельну стратегію складно, так як прийняття подібних рішень може стрімко змінити ситуацію, підрахувати ризики майже неможливо. Класичні підходи до розуміння економічної ситуації трансформуються через стратегічну невизначеність. Глобальний рівень світової торгівлі є багатограним та складним питанням, так як має залежність від поведінкової моделі кожного з учасників взаємовідносин.

Мілвард Б. розглядає питання світової торгівлі у контексті асиметрії та справедливості, аналізуючи вплив вільної торгівлі на країни, з урахуванням рівня їхнього розвитку [6]. Кругман П. розглядає різні аспекти міжнародної фінансової та господарської діяльності. Автор зазначає, що формування

міжнародної торговельної й економічної політики має враховувати об'єктивні закономірності змін. Автор досліджує торговельну політику, переваги різних гравців на світовому ринку [7].

Автори класичних теорії та сучасні дослідники сформували різні підходи до розуміння світової торгівлі, але взаємодія між учасниками ринку та результативна співпраця виступають ключовими аспектами у забезпеченні розвитку та відповідних вигід від співпраці. Дж. Сакс [8] та М. Хадсон [9] визначають актуальність трансформації світової економіки та орієнтацію на справедливі умови для усіх учасників світового ринку.

Актуальність дослідження авторки обумовлена потребою у розумінні сучасних процесів та можливостей у розвитку світової економіки, обґрунтуванні перспективних напрямів результативної взаємодії між учасниками на основі довіри та відповідних переваг, зниження протиріч'я й обмеження впливу геополітичних чинників у розвитку торговельних взаємовідносин.

Постановка завдання. Метою дослідження авторки є обґрунтування теоретичної сутності, особливостей, основних можливостей, сучасних викликів й загроз у світовій економіці, взаємовідносинах між учасниками й визначення пріоритетів подальшого розвитку на основі довіри, стратегічного партнерства, дипломатії, орієнтації на спільний результат, зниження протиріч'я, забезпечення безпеки суспільства та обмеження впливу геополітичних чинників на торговельні взаємовідносини, дослідження можливостей та виявлення компромісних рішень на світовому рівні за участі міжнародних організацій та торговельних інструментів, інвестиційних можливостей та інноваційних технологічних рішень.

Методологічно дослідження авторки ґрунтується на виявленні можливостей результативної взаємодії з урахуванням історичних, соціально-економічних, ментальних та політичних чинників, які здійснюють вплив на прийняття відповідних управлінських рішень, які змінюють ситуацію на світовому ринку та обмежують можливості інших держав-учасниць.

Основне завдання дослідження полягає у визначенні дієвих напрямів взаємодії між державами-учасницями та обґрунтування пріоритетів стратегічного партнерства для забезпечення подальшого розвитку світової економіки, зниження торговельних протиріч'я та забезпечення глобальної безпеки, технологічного розвитку та інвестиційних можливостей.

Під час дослідження використано емпіричні та теоретичні методи дослідження. Використання методів спостереження, опису та узагальнення дозволило проаналізувати ситуацію й сформувавши результати дослідження, виявити основні пріоритети розвитку світової економіки на засадах стратегічного партнерства між учасниками.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Сучасні тенденції у розвитку світової торгівлі характеризуються уповільненням, що пов'язане із низкою чинників, у тому числі із послабленням глобальної взаємодії між державами-учасницями. Обмеження у розвитку світової економіки мають залежність від геополітичних рішень, які здійснюють суттєвий вплив на результативну взаємодію, торговельні можливості та суспільну безпеку. Подібна ситуація розглядається більшістю світових експертів, як негативна тенденція, яка доповнилася торговельними тарифами США для інших держав світу. Подібні рішення мають дискусійний характер, у тому числі для США. Протекціонізм може порушити торговельні взаємовідносини та призвести до втрати можливостей утримати темпи економічного розвитку, загострити торговельні протиріччя та погіршити міжнародні взаємовідносини. Протекціонізм через введення торговельних тарифів може мати позитивні та негативні наслідки, але використання його інструментів потребує ретельного аналізу та зваженого підходу.

Визначено, що лідерами за розміром номінального ВВП у світі залишаються США – 30,34 трлн.\$, Китай – 19,53 трлн.\$ та Німеччина – 4,92 трлн.\$ (найбільша економіка серед держав ЄС). На 2025 рік передбачено подальше зростання економіки Індії – 6,2 відсотки [1].

У більшості держав ЄС темпи зростання економіки є стриманими. Очікувані загрози від торговельних протистоянь (нові торговельні тарифи від США), політична нестабільність та погіршення глобальної співпраці, у тому числі у межах Світової Організації Торгівлі (далі за текстом СОТ), може призвести до зниження рівня очікуваних показників, які були заплановані на 2025 рік. Інвестиції у розвиток інфраструктури, інноваційні технології та покращення взаємодії між учасниками світового ринку можуть нівелювати негативний вплив та створити більш сприятливі умови до зростання темпів економічного розвитку сфер та галузей світової економіки, спонукати до підвищення рівня інвестиційної привабливості.

За інформацією МВФ світова економіка після низки криз, у тому числі через пандемію, стабілізується на помірному рівні зростання – біля 3,0 відсотків у 2024–2025 роках [1].

Однак посилення торговельних суперечок, політична невизначеність, погіршення глобальної співпраці між учасниками створюють значні ризики, які впливають на глобальний попит, уповільнюють торгівлю, обмежують торговельні ринки, інвестиційні можливості та розвиток логістичної інфраструктури. Лідери за рівнем номінального ВВП (США, Китай, Німеччина) характеризуються помірним зростанням економіки, при цьому швидкі темпи розвитку економіки характерні для держав, які мають високі ризики, у тому числі для інвестування (Індія, Бразилія).

Саме тому на ВЕФ у 2025 році основними темами для обговорення було визначено глобальні та регіональні проблеми у сфері торговельної політики, співпраці між учасниками, штучного інтелекту, використання інноваційних технологій, енергетичної політики та зміни клімату. За результатами ВЕФ сформовано щорічний звіт про глобальні ризики та визначено проблемність у глобальній співпраці й взаємодії між державами. На ВЕФ було визначено, що в умовах геополітичних потрясінь та уповільнення глобальної співпраці між учасниками, актуальними залишаються питання: встановлення довіри, переосмислення зростання, захисту довкілля, стимулювання зростання й підвищення рівня життя, забезпечення справедливого та інклюзивного енергетичного переходу, інвестицій у людей та поширення використання перспективних технологій в інтелектуальну епоху – «Співпраця заради інтелектуального століття» [3].

Сучасні тенденції у світовій економіці характеризуються суттєвими ризиками, у тому числі через уповільнення глобальної співпраці між учасниками та підвищення навантаження через торговельні протиріччя. Уповільнення темпів розвитку світової економіки обумовлено низкою чинників, але зростання торговельної напруги та протиріччя може мати непередбачувані наслідки, у тому числі призвести до суттєвого погіршення ситуації із продовольчою безпекою у світі.

Обумовлено, що глобальна безпека знаходиться у кризовій точці, з найбільшою кількістю конфліктів та повільними темпами економічного розвитку. Якою повинна бути форма глобальної співпраці для вирішення глобальних проблем сучасності та гарантування безпеки світу?

Введення США нових торговельних тарифів, відстрочення терміну їхньої дії і повернення до торговельних тарифів, є не лише економічним, а й політичним важелем. Подібна ситуація нівелює попередні домовленості та умови, які було визначено у межах СОТ. Політика США орієнтована лише на власну економіку, що має суттєвий ризик для інших учасників світового ринку. Перша половина 2025 року характеризується постійними змінами торговельної політики США по відношенню до інших учасників. Подібна ситуація спонукає до відповідних дій й рішень від інших учасників світового ринку, у тому числі від Китаю. Торговельні протиріччя між США та Китаєм не спонукають до зростання світової економіки, а призводять до посилення рівня напруги між учасниками та втратою можливостей, які фінансових, так і технологічних. При цьому, обидві сторони визнають, що торговельні відносини між ЄС і США можуть лише виграти від свіжого погляду, та набуті зростання в стратегічних сферах, оскільки обидві сторони постають перед схожими викликами. Серед

них: глобальне перевиробництво, спричинене неринковими практиками, гонитва за лідерством у виробництві напівпровідників або у забезпеченні критичними мінералами.

Якщо ЄС і США поєднують зусилля, вони можуть розбудувати потужний трансатлантичний торговельний майданчик, який може принести користь обом сторонам. Держави ЄС захищатимуть свої інтереси з використанням контрзаходів, буде диверсифікувати торгівлю за рахунок нових торговельних угод з третіми країнами та вживатиме заходів для захисту Єдиного ринку від шкідливого переспрямування торговельних потоків [4].

За оцінками Білого дому, торговельні тарифи США мають принести до державної скарбниці близько 700 млрд. доларів. Ще однією причиною такого рішення є нарощування обсягів внутрішнього виробництва та, відповідно, забезпечення конкурентоспроможності американських товарів. Це має збільшити кількість робочих місць та зміцнити економіку США. Однак експерти, навпаки, прогнозують, що за нові мита заплатять саме американці, адже їхнє запровадження призведе до уповільнення економіки, зростання інфляції та поширення безробіття. Також торговельні тарифи США є інструментом впливу на інші країни та головним пріоритетом Трампа у перемовинах, аби знайти для США найвигідніші умови. Багато аргументів свідчать про те, що тарифи Трампа матимуть катастрофічний вплив на економіку: зустрічні мита за принципом «хто кому більше завдасть шкоди», неминуче зростання цін, відсутність конкуренції через тепличні умови (американські компанії просто перестануть інвестувати ресурси у розвиток, бо це їм буде не потрібно), невизначеність (адже Трамп постійно змінює свою риторику, що унеможлиблює будь-яке прогнозування подальших дій) [5].

Важко посперечатися з тим, що нові тарифи Трампа мають суттєвий вплив на світову економіку. Спрогнозувати наслідки цих рішень поки вкрай складно, адже президент США не відрізняється послідовністю власних висловлювань. З огляду на ситуацію, необхідно передбачати різні сценарії подальшого розвитку ситуації (як оптимістичний, так і песимістичний) та адаптуватися.

При цьому рівень глобальної співпраці не характеризується позитивним зростанням за останні 5 років, а відсутність прогресу відбувається у поєднанні зі зростаючими загрозами світовій торгівлі та економіці. Основними причинами зниження рівня співпраці визначено погіршення глобального миру та безпеки. Більш позитивною є динаміка у розробці й запровадженні екологічних технологій, інновацій, цифровізації світової економіки. Уповільнення темпів глобальної співпраці може мати непередбачувані наслідки, що потребує зміни формату взаємодії та реалізації стратегії з відродження співпраці. Визначено нездатність

міжнародної співпраці об'єднатися та спільно вирішувати актуальні проблеми сьогодення [3].

Глобальна співпраця сповільнена, що має суттєві ризики для подальшого економічного розвитку та стабільності. Подібні тенденції можуть здійснити суттєвий негативний вплив та спричинити погіршення ситуації у інших сферах суспільного життя, що підтверджується результатами проведених досліджень та сформовано у звіті ВЕФ. Визначено погіршення ситуації на рівні глобального світу та безпеки. Глобальна співпраця у 2025 році оцінена на рівні 0,98, у 2020 році цей показник становив 1,0. Клімат та природний капітал, торгівля, інновації й технології, здоров'я та рівень благополуччя оцінено на рівні від 1,1 до 0,97. Найгіршим є рівень миру та безпеки з показником 0,74. З 2020 року відбувається зниження даного показника, найвищим був рівень 1,1 у 2016 році (The Global Cooperation Barometer-2025) [3].

З урахуванням результатів дослідження у період з 2012 по 2025 рік ВЕФ обумовлено потребу реалізації стратегії відродження глобальної співпраці, як одного з пріоритетних напрямів стабілізації ситуації у світі. Зростаючі торговельні обмеження, особливо у важливих інноваційних секторах економіки, формують суттєві загрози та ризики, обмежують можливості досягнення Цілей сталого розвитку ООН, термін реалізації яких було визначено до 2030 року. Сучасні тенденції у світі мають негативний характер через вплив технологічної та політичної турбулентності. Наслідки такої ситуації впливають та інвестиційну привабливість, довіру між торговельними партнерами, реалізацію актуальних екологічних й соціальних проєктів, логістичну інфраструктуру, врегулювання дієвих спільних рішень.

Підвищення рівня економічного націоналізму, зростання геополітичної напруженості призвело до фрагментації й невизначеності у створеній світовій торговельній системі, яка базувалася на відповідних правилах та умовах взаємодії у рамках СОТ. Через орієнтацію на власні пріоритети та національні інтереси держав світу над відповідними міжнародними зобов'язаннями відбулося порушення довіри та результативної взаємодії. Міжнародна співпраця у формуванні торговельної політики має все більше протиріччя, ризиків та загроз. Співпраця у межах СОТ, як багатосторонньої архітектури світової торгівлі, все більше ускладнюється. Так як національні інтереси, різні політичні інтереси та етапи розвитку держав світу коригують сучасні умови взаємодії, ускладнюють їхню реалізацію.

Експертами ВЕФ у звіті про глобальні ризики було запропоновано використання плюрілатерального підходу у рамках СОТ або поза його межами з метою досягнення більш інклюзивної співпраці. Визначено, що плюрілатеральні угоди можуть зміцнити багатосторонню торговельну систему [3].

До негативних наслідків слід віднести фрагментацію правового регулювання світової торгівлі, так як це може призвести до відповідних поступок у межах існуючої системи СОТ, а також до переваг співробітництва на регіональному рівні, оскільки такий формат співпраці більшою мірою враховує інтереси держав-учасниць, без готовності укласти багатосторонню угоду. Уряди 166 держав світу ратифікували умови СОТ, яка виконує функції моніторингу, врегулювання торговельних суперечок, проведення переговорів та надання допомоги країнам, які розвиваються [10].

За сучасних умов існує потреба щодо визначення дієвого формату взаємодії між учасниками та реалізації стратегії відродження торговельної співпраці.

Плюрілатеральні угоди є важливим інструментом правового регулювання окремих, відносно вузьких й специфічних видів торгово-економічних відносин, коли держави ще не готові укласти універсальну, обов'язкову для всіх членів СОТ, багатосторонню угоду. Оптимальним шляхом для вирішення цього завдання є залучення до укладених плюрілатеральних угод нових учасників, в результаті чого правила і норми укладених договорів стають обов'язковими для усіх держав-учасників і перетворюються у норми багатосторонньої торговельної системи. Поступове включення плюрілатеральних угод в багатосторонню торговельну систему в перспективі може мати позитивний результат та сприяти розвитку й зміцненню системи взаємодії. Плюрілатеральні угоди можуть існувати і розвиватися всередині багатосторонньої торговельної системи, ефективно вбудовуючись в систему багатосторонньої торгівлі і розвивати її. Число учасників плюрілатеральних угод з часом зростає, охоплюючи все більше коло питань правового регулювання [11].

Подібний підхід вже використовується у цифровій економіці, що може бути дієвим прикладом для інших сфер економіки. Але слід зазначити, що будь-яка форма суббагатостороннього співробітництва може призвести до невизначеності, так як передбачає співпрацю між кількома суб'єктами, що не є державами, наприклад, між регіональними урядами, неурядовими організаціями, приватними компаніями або науковими установами, з метою досягнення спільних цілей або вирішення спільних проблем. Це форма співробітництва, яка виходить за рамки двосторонніх відносин і включає декілька сторін, але не обов'язково є міждержавною. Тому багатостороння торговельна система повинна залишатися основою, на якій повинна ґрунтуватися міжнародна торговельна співпраця.

Форма суббагатостороннього співробітництва може використовуватися для вирішення спільних проблем у різних сферах (від екологічної й до інфраструктурної), досягнення спільних цілей (розробка нових технологій), обмін досвідом та знаннями (досвід, кращі практики).

Очікування на 2025 рік є більш песимістичні, ніж оптимістичні, так як світова економіка перебуває у історично слабкому стані, а глобальна безпека перебуває у кризовому стані. Ускладнення ситуація відбувається через вимушену міграцію, конфліктні ситуації на Близькому Сході, у Судані та на Україні. Протягом 2024 року 122 мільйони осіб було переміщено, що на 4,0 мільйони більше ніж у попередньому році. При цьому основні міжнародні інституції не в змозі стримати військові конфлікти та запобігти погіршенню ситуації із міграційною політикою. Подібна ситуація провокує суспільні протиріччя та конфлікти між корінним населенням та мігрантами, підвищує рівень фінансового навантаження на бюджети держав ЄС [12, 13].

Саме тому компромісні рішення, дипломатія, гнучкість та перехід до стратегії спільних рішень можуть надати результат та забезпечити довіру між учасниками, що сприятиме новим можливостям та розширенню сфер взаємодії у довгостроковій перспективі.

Реалізація різних форматів взаємодії між учасниками може охоплювати участь у спільних проєктах, що спонукатиме до поширення сфер взаємодії та підвищення рівня інвестиційної привабливості [14]. Суббагатостороннє співробітництво є важливою формою міжнародної взаємодії, яка дозволяє об'єднувати ресурси та знання різних учасників для вирішення спільних проблем та досягнення спільних цілей, особливо у тих випадках, коли це неможливо зробити на рівні двосторонніх відносин. Це може бути регіональна співпраця, співпраця між неурядовими організаціями, створення консорціумів, участь у наукових проєктах з орієнтацією на «зелений» та технологічний сектори економіки, які є стратегічно привабливими.

Транскордонне співробітництво є спільною діяльністю між територіальними громадами, органами влади, представниками різних держав, яка спрямована на встановлення й поглиблення економічних, соціальних, науково-технічних, екологічних, культурних та інших відносин, що виходять за межі державних кордонів. Подібна співпраця може включати реалізацію спільних проєктів у різних сферах економіки, обмін досвідом, реалізацію тематичних ініціатив, які спрямовані на вирішення спільних проблемних питань, що сприяє розвитку взаємовідносин та торговельних взаємовідносин між прикордонними регіонами держав-учасниць.

Транскордонне співробітництво може виступати важливим інструментом для зміцнення взаємовідносин між державами та регіонами, а також для вирішення спільних проблем та досягнення спільних цілей. Запровадження перспективних технологій та можливості стратегічного партнерства на світовому рівні обумовлені потребами у забезпеченні результативної взаємодії й розвитку світової економіки (табл. 1).

Перспективні технології, потреби й інтереси учасників, пріоритетні форми співпраці

Перспективні технології	Потреби та інтереси учасників	Форми співпраці
Штучний інтелект для наукових досліджень.	Цифровізація сфер та галузей економіки. Глибоке навчання. Генеративний штучний інтелект.	Стратегічне партнерство. Науково-дослідницьке партнерство. Ліцензування технологій. Технологічний консорціум.
Технології з покращення конфіденційності.	Захист інформації, захист персональних даних, кібербезпека. Обмін та обробка інформації.	Стратегічне партнерство. Науково-дослідницьке партнерство. Ліцензування технологій. Технологічний консорціум.
Інноваційні поверхні. Реконфігуровані інтелектуальні поверхні.	Інтелектуальні компоненти безпроводного зв'язку, розумні підприємства. Енергозбереження.	Спільні підприємства. Технологічний консорціум. Відкриті інноваційні платформи.
Висотні платформні станції.	Розширення доступу до мобільного зв'язку. Потреба для 2,6 млрд. людей у світі.	Науково-дослідницьке партнерство. Технологічний консорціум.
Інтегровані датчики та комунікація, системи моніторингу (6-G). Інтегроване зондування.	Інтелектуальне сільське господарство, охорона навколишнього середовища, міське планування, енергозбереження.	Спільні підприємства. Технологічний консорціум. Відкриті інноваційні платформи.
Імерсивні технології: віртуальна реальність, доповнена реальність, змішана реальність.	Стійкість та безпека проєктування. Доповнення реального світу цифровими елементами.	Венчурне фінансування. Ліцензування технологій.
Еластокалоричні матеріали.	Альтернативна заміна існуючим технологіям. Висока ефективність та низький рівень енерговикористання. Технології охолодження.	Спільні підприємства. Технологічний консорціум. Відкриті інноваційні платформи.
Мікроби, які поглинають вуглець.	Використання модифікованих організмів, які перетворюють викиди у цінні продукти, у тому числі біопаливо.	Науково-дослідницьке партнерство. Відкриті інноваційні платформи.
Альтернативні корми для сільськогосподарських тварин.	Створення білкових кормів, які отримані з одноклітинних білків, водоростей та біологічних відходів.	Спільні підприємства. Технологічний консорціум. Відкриті інноваційні платформи.
Геноміка для трансплантації.	Використання генетично-модифікованих органів для трансплантації.	Венчурне фінансування. Ліцензування технологій.

Джерело: узагальнено авторкою на основі проведених досліджень та з використанням Звіту про глобальні ризики ВЕФ [3]

За останні два роки глобальні витрати на дослідження та технологічні розробки досягли 2,4–2,8 трлн.\$ на рік. США залишаються лідерами 27,0–30,0% від загального світового обсягу фінансування, що становить 650,0–784,0 млрд. доларів. Приріст витрат на фінансування досліджень та технологічних розробок у Китаї становить від 8,0 до 8,7% на рік, загальні витрати у попередньому році становили 723,0 млрд. доларів. Ізраїль витрачає на технологічні розробки 5,6% від ВВП або 28,0 млрд. доларів. Південна Корея – біля 5,0% від ВВП, Японія – 3,4% від ВВП, Бельгія, Швеція, Швейцарія, Австрія та Німеччина – на рівні 3,0% від ВВП кожної держави [15].

Отже, на основі меморандумів, угод про стратегічне партнерство держави, які мають можливість фінансувати актуальні технологічні проєкти та мають високий рівень технологічної готовності до їхнього освоєння, можуть долучати інші держави, які мають потенціал до розвитку та можуть бути

привабливими для інвесторів. Держави південно-східної Азії мають суттєвий потенціал до співпраці у подібних технологічних проєктах (В'єтнам, Індонезія, Малайзія), а також держави східної Європи (Польща, Чехія, Словаччина, Словенія).

Венчурні фонди можуть інвестувати кошти в стартапи, а технологічні консорціуми – об'єднувати зусилля партнерів з метою розробки й впровадження актуальних технологічних рішень (цілі, ресурси, терміни реалізації проєктів, потенційні ризики). Форма взаємодії між учасниками обирається з огляду на інтереси та потреби сторін, визначається оптимальна модель співпраці. За таких умов співпраця буде мати результативність для усіх зацікавлених сторін.

Наукові дослідження та розробка актуальних технологічних рішень може забезпечити необхідні умови для результативної співпраці та вирішення актуальних питань, забезпечити трансформацію взаємовідносин та покращити рівень співпраці

у різних сферах та галузях діяльності. Міжнародні економічні взаємовідносини повинні ґрунтуватися на можливостях розширення співпраці й сфер взаємодії [16].

Саме стратегічна співпраця за глобальному рівні є критично важливою складовою вирішення багатьох викликів та реалізації глобальних завдань з метою забезпечення розвитку та досягнення сталості.

Міжнародне співробітництво, транскордонні проекти, наукова співпраця та довіра між учасниками дозволить забезпечити інтереси не однієї сторони, а більшості, що спонукатиме до врегулювання ситуації із глобальною безпекою світу. Стратегічне партнерство виступає вагомою перевагою у забезпеченні стабільного зростання світової економіки й нівелюванні загроз, які можуть мати суттєвий вплив на продовольчу й суспільну безпеку світу.

Стратегічне партнерство може бути реалізовано через механізми, які було ратифіковано державами-учасницями у рамках СОТ (166 держав станом на 2025 рік). Саме технологічне партнерство може виступати базовою основою відродження співпраці на світовому рівні.

Стратегія відродження співпраці на світовому рівні може ґрунтуватися на нових можливостях взаємодії з огляду на спільні потреби та інтереси учасників. А також розширюватися з урахуванням створених взаємовигідних умов та перспектив у забезпеченні розвитку та стабільності.

Висновки. Стратегічне партнерство – це не лише співпраця між учасниками, а й дипломатія та орієнтація на спільний результат, довіра й довгострокові спільні проекти у різних сферах економіки, співпраця у напрямку стабілізації взаємовідносин та зменшення протиріч, орієнтація на узгодження рішень та забезпечення безпекового світового простору, продовольчої безпеки світу й окремих її регіонів. Це можливості та перспективи запровадження нових технологічних рішень, підвищення рівня інвестиційної привабливості та результативна взаємодія з орієнтацією на розширення можливостей усіх учасників.

Глобальні пріоритети у розвитку світової економіки повинні будуватися не на зростанні кількості та обсягу протиріч й торговельної конфронтації, а на спільних та виважених рішеннях, на умовах та можливостях, які дозволять кожному учаснику отримувати відповідні економічні вигоди та гарантії, захист національних інтересів та довіру партнерів у довгостроковій перспективі.

Сучасні тенденції та торговельні протиріччя можуть мати різний сценарій розвитку у майбутньому. Дискусійність питання обумовлена захистом національних інтересів окремих держав. Результативність подібних рішень може бути непередбачуваною, саме тому потрібно проводити

ретельну оцінку подібних рішень та обґрунтовувати можливі сценарії розвитку з метою мінімізації ризиків для усіх учасників торговельних взаємовідносин. Недооцінка ризиків та недостатня здатність на прийняття компромісних рішень можуть призвести до суттєвих негативних наслідків на світовому рівні. Результати торговельної політики США більшість держав-учасниць відчуває вже зараз, так як реагують фондові ринки, відбувається волатильність ринків й національних валют. Але за песимістичного сценарію наступний рік буде характеризуватися уповільненням темпів економічного розвитку й зростанням кількості протиріч на світовому рівні, що є небезпечним явищем для усіх учасників та сфер економіки й суспільного життя.

Стратегічне партнерство може бути реалізовано через різні форми взаємодії між учасниками, але з урахуванням цілей, інтересів та пріоритетів усіх партнерів на рівні двостороннього або багатостороннього співробітництва.

Важливим пріоритетом стратегічного партнерства є довіра, розуміння поставлених цілей, потенційних можливостей й загроз, а також готовність до коригування спільних рішень та знаходження відповідного компромісного рішення. Стратегічне партнерство доцільно розширювати у різних сферах та галузях економіки з метою зміцнення загальних взаємовідносин між державами, окремими регіонами світу. Стратегічне партнерство повинно сприяти розвитку усіх партнерів та бути взаємовигідним у довгостроковій перспективі.

Технологічне партнерство може виступати базовою основою відродження результативної взаємодії між учасниками. Розробка, оцінка результативності та впровадження інноваційних технологічних рішень дозволить забезпечити вирішення актуальних завдань, які визначені, як пріоритетні на глобальному рівні. Результативна взаємодія у технологічній сфері сприятиме розширенню економічного партнерства та стимулюватиме розвиток торговельних взаємовідносин на сформованих засадах довіри та взаємоузгоджених потреб та інтересів сторін.

Стратегічне партнерство виступає пріоритетним напрямом відродження співпраці та зміцнення позицій учасників на світовому ринку через спільну діяльність та вільну торгівлю, яка сприяє підвищенню конкурентних позицій учасників – «стратегія для відродження співпраці».

Різні форми взаємодії між учасниками надають можливість обрати оптимальну модель для співпраці та розширювати партнерство у інших сферах й галузях економіки. За умови результативного стратегічного партнерства та довіри між учасниками – розвиток світової економіки може відбуватися за оптимістичного сценарію та забезпечити можливість вирішення актуальних проблем сучасного світу.

Трансформація світової економіки повинна відбуватися у напрямку створення справедливих умов для усіх учасників світового ринку, тільки за таких умов можна забезпечити результативне партнерство та знизити рівень торговельних протиріч. Ірраціональність поведінки та рішень учасників світового ринку може призвести до глобальних кризових явищ, тому вибір та орієнтація на альтернативні моделі співпраці – є важливим напрямом результативної взаємодії та розвитку світової економіки.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. International Monetary Fund. URL: <https://imf.org/en/Publications> (дата звернення: 12.07.2025).
2. United Nations. URL: <https://www.un.org/en/global-issues> (дата звернення: 12.07.2025).
3. World Economic Forum. URL: <https://weforum.org/meetings/world-economic-forum-annual-meeting-2025/> (дата звернення: 12.07.2025).
4. Торговельні тарифи США вражають 70 % європейського експорту. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3979543-torgovelni-tarifi-ssa-vrazaut-70-evropejskogo-eksportu-evrokomisar.html> (дата звернення: 14.07.2025).
5. Торговельні тарифи Трампа – як вести дропшипінг на США в 2025 році. URL: <https://voodooecom.com/trump-taryfy-dropshipping-usa-2025/> (дата звернення: 14.07.2025).
6. Milward B. *International Trade and Sustainable Development: Economic, Historical and Moral Arguments for Asymmetric Global Trade*. Routledge. Merton, 2019. 211 p.
7. Gouher A. *Krugman trade theory and developing economies*. URL: https://researchgate.net/publication/319207120_Krugman_Trade_Theory_and_Developing_Economies (дата звернення: 14.07.2025).
8. Sachs J. *The End of Poverty: Economic Possibilities for Our Time*. Annotated, 2006. 464 p.
9. Hudson M. *The Destiny of Civilization – Finance Capitalism, Industrial Capitalism or Socialism*, ISLET, 2022. 354 p.
10. Agreement on Government Procurement [World Trade Organization]. URL: https://wto.org/english/tratop_e/gproc_e/gp_gpa_e.htm (дата звернення 14.07.2025).
11. Дорофєєв О. В. Плюрілатеральні угоди в системі права СОТ (на прикладі Угоди СОТ про урядові закупівлі). *Правова держава*. 33. 2019. С. 184–187.
12. Global Innovation Index 2024. URL: <https://wipo.int/web-publications/global-innovation-index-2024/en/> (дата звернення: 15.07.2025).
13. Business Ready [The World Bank]. URL: <https://worldbank.org/en/businessready> (дата звернення: 15.07.2025).
14. Майер Дж., Олесневич Д. Міжнародне середовище бізнесу: Конкуренція та регулювання у глобальній економіці. Київ : Либідь, 2002. 703 с.
15. US AI startups see funding surge while more VC funds struggle to raise, data shows. URL:

<https://www.reuters.com/business/us-ai-startups-see-funding-surge-while-more-vc-funds-struggle-raise-data-shows-2025-07-15/> (дата звернення: 15.07.2025).

16. Trebilcock M. J., Howse R. *The Regulation of International Trade*. NY: Routledge, 1999. 612 p.

REFERENCES:

1. International Monetary Fund. Available at: <https://imf.org/en/Publications> (accessed July 12, 2025).
2. United Nations. Available at: <https://www.un.org/en/global-issues> (accessed July 12, 2025).
3. World Economic Forum. Available at: <https://weforum.org/meetings/world-economic-forum-annual-meeting-2025/> (accessed July 12, 2025).
4. Torhovelni taryfy SShA vrazhaiut 70 % yevropeiskoho eksportu. Available at: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3979543-torgovelni-tarifi-ssa-vrazaut-70-evropejskogo-eksportu-evrokomisar.html> (accessed July 14, 2025) (in Ukrainian).
5. Torhovelni taryfy Trampa – yak vesty dropshypinh na SShA v 2025 rotsi. Available at: <https://voodooecom.com/trump-taryfy-dropshipping-usa-2025/> (accessed July 14, 2025) (in Ukrainian).
6. Milward B. (2019) *International Trade and Sustainable Development: Economic, Historical and Moral Arguments for Asymmetric Global Trade*. Routledge. Merton, 211 p.
7. Gouher A. *Krugman trade theory and developing economies*. Available at: https://www.researchgate.net/publication/319207120_Krugman_Trade_Theory_and_Developing_Economies (accessed July 14, 2025).
8. Sachs J. (2006) *The End of Poverty: Economic Possibilities for Our Time*. Annotated, 464 p.
9. Hudson M. (2022) *The Destiny of Civilization – Finance Capitalism, Industrial Capitalism or Socialism*. ISLET, 354 p.
10. Agreement on Government Procurement [World Trade Organization]. Available at: https://www.wto.org/english/tratop_e/gproc_e/gp_gpa_e.htm (accessed July 14, 2025).
11. Dorofieiev O. V. (2019) *Pliurilateralni uhody v systemi prava SOT (na prykladi Uhody SOT pro uriadovi zakupivli)*. *Pravova derzhava*, 33. pp. 184–187.
12. Global Innovation Index 2024. Available at: <https://wipo.int/web-publications/global-innovation-index-2024/en/> (accessed July 15, 2025).
13. Business Ready [The World Bank]. Available at: <https://worldbank.org/en/businessready/> (accessed July 15, 2025).
14. Maier Dzh., Olesnevych D. (2002) *Mizhnarodne seredovyshe biznesu: Konkurentsia ta rehulivannia u hlobalnii ekonomitsi*. K. : Lybid, pp. 703.
15. US AI startups see funding surge while more VC funds struggle to raise, data shows. Available at: <https://www.reuters.com/business/us-ai-startups-see-funding-surge-while-more-vc-funds-struggle-raise-data-shows-2025-07-15/> (accessed July 15, 2025).
16. Trebilcock M. J., Howse R. (1999) *The Regulation of International Trade*. NY: Routledge, 612 p.